

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249723

การตั้งทนายให้แก่ผู้ถูกฟ้องในชั้นประทับฟ้องคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์

ATTORNEY APPOINTMENT FOR PROSECUTED PERSON WHEN THE CHARGE
OF WHICH THE PROSECUTOR IS PRIVATE PERSON IS ACCEPTED

ฉวีป อินทรบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัย

พ.ศ. 2554

600254311

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249723

การตั้งทนายให้แก่ผู้ถูกฟ้องในชั้นประท้วงฟ้องคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์

อธิป อินทรบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

พ.ศ. 2554

**Attorney Appointment for Prosecuted Person when the Charge
of which the Prosecutor is Private Person is Accepted**

ATIP INTHARABUREE

**A The Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pudit University

2011

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การตั้งทนายให้แก่ผู้ถูกฟ้องในชั้นประทับฟ้องคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์

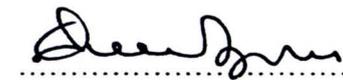
เสนอโดย อธิป อินทรบุรี

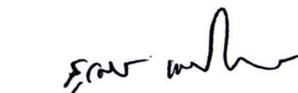
สาขาวิชา นิติศาสตร์ หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

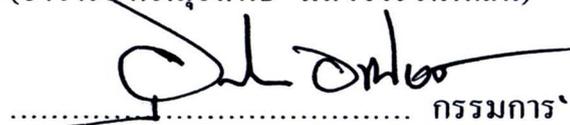
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

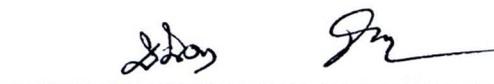

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อุทัย อาทีเวช)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิกา จิตรน้อมรัตน์)

วันที่ 31 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2564

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การตั้งทนายให้แก่ผู้ถูกฟ้องในชั้นประทับฟ้องคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์
ชื่อผู้เขียน	อธิป อินทรบุรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

249723

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ได้บัญญัติให้อำนาจแก่ผู้เสียหายในการที่จะยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้ เนื่องจากการนำคดีขึ้นสู่ของศาล โดยการยื่นฟ้องของราษฎรนั้น เป็นไปโดยอิสระตามความพอใจ โดยไม่ต้องผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้ศาลดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อน เพื่อกันผู้บริสุทธิ์ออกจากการศึกษา พิพากษา กระบวนการไต่สวนมูลฟ้องนี้ ถือเป็นขั้นตอนในชั้นประทับฟ้อง โดยศาลจะต้องทำการตรวจสอบมูลคดีเบื้องต้น ทั้งในด้านข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริง ว่าคดีที่ราษฎรยื่นฟ้องนั้นมีมูลเพียงพอที่จะประทับฟ้องคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณา และพิพากษาต่อไปหรือไม่

ในชั้นประทับฟ้องนี้ ถือเป็นมาตรการกั้นกรองมูลคดีอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับการกั้นกรองมูลคดีในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน และชั้นฟ้องร้องของพนักงานอัยการ หากศาลเห็นว่าคดีที่ราษฎรยื่นฟ้องนั้นมีมูล ก็จะมีคำสั่งประทับฟ้อง ทำให้ผู้ถูกฟ้องร้องกล่าวหา ตกอยู่ในฐานะเป็นจำเลยในคดีอาญา มีภาระหน้าที่ต่างๆ เช่น ต้องมาฟังการพิจารณาทุกครั้ง หรืออาจต้องถูกควบคุมตัว หากไม่มีหลักประกัน หรือไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัว มาตรการกั้นกรองมูลคดีในขั้นตอนในชั้นประทับฟ้อง จะทำหน้าที่ปกป้องสิทธิเสรีภาพผู้ถูกฟ้อง ให้สมกับเจตนารมณ์ของการไต่สวนมูลฟ้องเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการค้นหาความจริงในชั้นนี้ ว่าจะมีประสิทธิภาพเพียงใดด้วย

การดำเนินกระบวนการพิจารณาในขั้นตอน “การไต่สวนมูลฟ้อง” ที่ราษฎรเป็น โจทก์นี้ ผู้เขียนเห็นว่า องค์กรศาลยุติธรรม มีทัศนคติอย่างผิดๆ มาช้านานว่า เป็นเรื่องของ “ศาลกับโจทก์” ไม่ว่าคดีนั้นจะมีอัตราโทษสูงเพียงใด ศาลจะไม่สอบถามผู้ถูกฟ้องว่ามีทนายความ และต้องการทนายความหรือไม่ และดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องไป โดยผู้ถูกฟ้องไม่มีทนายความให้การช่วยเหลือ ซึ่งมีผลทำให้ศาลวินิจฉัยว่าคดีมีมูลให้ประทับรับฟ้องไว้พิจารณาอย่างง่ายดาย ทำให้ผู้บริสุทธิ์จำนวนมาก ต้องตกอยู่ในฐานะเป็นจำเลยในคดีอาญา ได้รับความเดือดร้อน เสียหาย ไม่สมกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

249723

อนึ่ง จากการศึกษาปรากฏว่าในทางปฏิบัติ การฟ้องคดีอาญาของราษฎร มักไม่คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ มีการใช้เล่ห์เหลี่ยมทางกฎหมาย ปิดบังอำพรางข้อเท็จจริงบางอย่างที่ตนเสียประโยชน์ หรือเสริมเติมแต่งข้อเท็จจริงบางอย่างที่ตนได้ประโยชน์ อันเป็นการใช้กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยมิชอบ ลำพังเฉพาะศาลแต่เพียงฝ่ายเดียว จึงไม่เพียงพอที่จะเปิดเผยความจริงที่โจทก์ปิดบังอำพรางเอาไว้ หรือขจัดข้อเท็จจริงที่โจทก์ได้เสริมเติมแต่งออกไปได้ ดังนั้น ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ จึงมีอาจจะเลยที่จะตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกฟ้องได้

มีข้อสังเกต ในเชิงเปรียบเทียบว่า ในขั้นตอนการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหา ของพนักงานสอบสวน ซึ่งถือเป็น “กระบวนการกลั่นกรองมูลคดีอาญา” อย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับการไต่สวนมูลฟ้อง มีการตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา ทั้งนี้ เพื่อให้การค้นหาความจริงในชั้นสอบสวนฟ้องร้องเป็นไปโดยสมบูรณ์

ปัญหาการตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกฟ้อง ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายได้บัญญัติอย่างชัดเจนแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 171 ที่บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติ ว่าด้วยการสอบสวน และการพิจารณามาใช้บังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องด้วยโดยอนุโลม” ซึ่งหมายความว่าถึง บทบัญญัติว่าด้วยการตั้งทนายความ ให้แก่จำเลยตาม มาตรา 173 ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้มีการตั้งทนายให้ผู้ถูกฟ้องในทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ศาลประทับฟ้องคดีเสียก่อนแล้วจึงค่อยตั้งทนายให้ ซึ่งเป็นการสายเกินไป

การที่องค์กรศาลมีทัศนคติ ถือว่าการไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องของ “ศาลกับโจทก์” โดยละเลยไม่ใช้บทบัญญัตินี้ เพื่อดำเนินการตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกฟ้อง ที่ต้องการต่อสู้คดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง จึงเป็นปัญหาที่กระทบต่อความรู้สึกที่เป็นธรรม (Sense of justice) ทั้งยังละเลยต่อ “สิทธิการมีทนายความ” ตามหลัก “อาวุธที่เท่าเทียมกัน” อย่างร้ายแรง

Thesis Title	Attorney Appointment for Prosecuted Person when the Charge of which the Prosecutor is Private Person is Accepted.
Author	Athip Intaraburee
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Udom Rathamarit
Department	Law
Academic Year	2010

ABSTRACT

249723

Section 28 of the Criminal Procedure Code grants the authority to an injured person to file a criminal case to the court since it allows a private person to satisfactorily and freely bring an action without being inspected by any organizations. Consequently, the law prescribes the court to conduct a preliminary hearing to separate an innocent person from the judgment. The preliminary hearing is a process in charge acceptance. The court has to primarily hear the cause of action in terms of matter of law and of fact in that the case brought by a private person has a ground enough to be accepted for trial and judgment or not.

In charge acceptance, it is considered a screening measure of cause of action like that in an investigation of an inquiry official if the court considers that the action brought by a private person is a true bill and passes an order of charge acceptance. This makes the prosecuted person falls to become the accused and has burdens such as attending all trials or may be detained if no security or not being allowed for bail. Efficiency of the screening measure in the charge acceptance which helps protect rights and liberty of prosecuted persons to meet the intent of preliminary hearing depends on fact searching in this process.

In the researcher's opinion, the proceedings in the preliminary hearing having a private person as a prosecutor has long followed a wrong attitude of that this is a matter of "the court and the prosecutor" regardless of the seriousness of punishment. The court does not ask the prosecuted person if it has and needs an attorney or not but makes preliminary hearing whereas the prosecuted person does not have an attorney. This results in the court's trial of true bill and simple charge acceptance. Many innocent persons become the accused in criminal cases and face sufferings and damages; which is not corresponding to intendment of law.

249723

However, from the study, it is found that, in practical, criminal lawsuits brought by private persons are mostly not based on public benefits but there are uses of tricks and legal advantages and concealment of some disadvantageous facts or making advantageous facts. These are wrongful uses of criminal laws and administration of justice. Only the court party cannot reveal the prosecutor's hidden facts or eliminate adjusted facts of the prosecutor. As a result, in the preliminary examination, attorney appointment for the charged person should be an attentive matter.

There is a comparative observation that in the process of inquiring charged persons by inquiry officials, which is considered as one "screening of criminal cause of action" like preliminary examination, in which an attorney is appointed for a charged person such that fact search in the inquiry and prosecution become complete.

In the researcher's opinion, attorney appointment for charged persons in the preliminary hearing is clearly enacted in Section 171 of the Criminal Procedure Code in that "the provisions on inquiry and trial shall mutatis mutandis apply to preliminary hearing" which means the provision on the same attorney appointment for the accused in Section 173. This is to have an attorney appointed for the charged persons without waiting for the court to accept the charge and then appoint an attorney, which will be too late.

The court's opinion that the preliminary hearing is the matter of "court and the prosecutor" and the provision of attorney appointment for the charged persons who want to put up a defense in the preliminary hearing is neglected. This problem affects the sense of justice and seriously neglects "right to have an attorney" on the principle of "equal weapon".

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จลุล่วงไปได้ หากไม่ได้รับความกรุณาจากท่าน ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นกร ผู้เป็นครูกฎหมายของผู้เขียนในการรับเป็นประธานการสอบ ท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต ที่ให้ความเมตตาในการรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำใน ด้านแนวคิดทฤษฎีและหลักการอันเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียน ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยให้มีความ ครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะช ท่านอาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ ที่ให้ความกรุณาเป็นกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งให้ แนวทางวิชาการที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ในโอกาสนี้ผู้เขียนผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคนย์ คุณแม่อุทิน อินทรบุรี ที่ได้ อุปการะเลี้ยงดูและส่งเสริมผู้เขียนได้สำเร็จการศึกษา และขอขอบคุณบรรดาเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ที่ เป็นกำลังใจให้ผู้เขียนตลอดมา

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าในทางวิชาการเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้เขียน ขอขอบความดีทั้งหมดให้แก่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ทุกๆ ท่าน ที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้ ส่วนความผิดพลาดบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้น ผู้เขียนขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียวและน้อมรับคำวิจารณ์ ด้วยความขอบคุณเป็นอย่างสูง และพร้อมเสมอที่จะแก้ไขในโอกาสต่อไป

อชิป อินทรบุรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ผ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. แนวคิดในการให้ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา และการไต่สวนมูลฟ้อง.....	8
2.1 การฟ้องคดีอาญาโดยราษฎรในประเทศไทย.....	8
2.2 พัฒนาการของการไต่สวนมูลฟ้องในประเทศไทย.....	11
2.2.1 การไต่สวนมูลฟ้องโดยศาลโปริสภา.....	11
2.2.2 การไต่สวนมูลฟ้องโดยศาลแขวงตามพระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499.....	13
2.2.3 การไต่สวนมูลฟ้องตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	15
2.3 บทบาทและความสำคัญของการไต่สวนมูลฟ้อง.....	18
2.4 การค้นหาความจริงในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	19
2.4.1 บทบาทศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	19
1) องค์คณะผู้พิพากษาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	20
2) การนำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและพิจารณา มาใช้บังคับในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	22
2.4.2 บทบาทโจทก์ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	25
1) สิทธินำสืบพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	25
2) สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4.3 บทบาทผู้ถูกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	26
1) ฐานะผู้ถูกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	27
2) สิทธิผู้ถูกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	28
3. สิทธิการมีทนายของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.....	33
3.1 บทบาทและความสำคัญของทนายความในคดีอาญา.....	33
3.1.1 บทบาททนายความในระบบไต่สวน (Inquisitorial System).....	34
3.1.2 บทบาททนายความในระบบกล่าวหา (Accusatorial system).....	36
3.2 มาตรฐานสากลว่าด้วยสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.....	37
3.2.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง.....	40
3.2.2 มาตรฐานองค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	41
3.3 บทบาทและความสำคัญของทนายความในคดีอาญาตามกฎหมายไทย.....	43
3.3.1 ประวัติความเป็นมาของทนายความในประเทศไทย.....	43
3.3.2 ระบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย.....	46
3.3.3 สิทธิการมีทนายความของผู้ถูกกล่าวหา ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย.....	47
3.3.4 การจัดหาทนายให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.....	50
1) การจัดหาทนายให้แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน.....	51
2) การจัดหาทนายให้แก่จำเลยในชั้นพิจารณา.....	54
3) การจัดหาทนายให้แก่ผู้ถูกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	58
3.4 การจัดหาทนายแก่ผู้ถูกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ตามกฎหมายต่างประเทศ.....	61
3.4.1 การจัดหาทนายให้ผู้ถูกฟ้อง ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ในประเทศฝรั่งเศส.....	61
3.4.2 การจัดหาทนายให้ผู้ถูกฟ้อง ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	66

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.4.3 การจัดหาทนายให้ผู้ถูกฟ้อง ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ในประเทศไทย.....	68
4. บทวิเคราะห์ปัญหา และผลกระทบจากการละเลยสิทธิการมีทนาย ของผู้ถูกฟ้อง ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่ราษฎรเป็นโจทก์.....	71
4.1 บทวิเคราะห์ทัศนคติที่ว่า การไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องของศาลกับโจทก์.....	72
4.2 ปัญหาการละเลยสิทธิการมีทนายของผู้ถูกฟ้อง ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่ราษฎรเป็นโจทก์.....	76
4.2.1 ปัญหาจากกระบวนการ “นิติบัญญัติ”.....	76
4.2.2 ปัญหาจากกระบวนการทาง “นิติวิธี”.....	77
4.3 ผลกระทบจากการที่ละเลยสิทธิการมีทนายของผู้ถูกฟ้อง ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่ราษฎรเป็นโจทก์.....	77
4.3.1 ผลกระทบต่อการค้นหาความจริงในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง.....	77
4.3.2 ผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้ถูกฟ้อง.....	78
4.3.3 ผลกระทบต่อปริมาณคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาล.....	78
4.3.4 ผลกระทบต่อการเยียวยาผู้ถูกฟ้อง.....	79
4.3.5 ผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม.....	79
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	80
5.1 บทสรุป.....	80
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	83
5.2.1 ให้ผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะในการไต่สวนมูลฟ้อง แต่งตั้งทนายให้แก่ผู้ถูกฟ้อง.....	83
5.2.2 ให้แจ้งสิทธิการมีทนายแก่ผู้ถูกฟ้อง ในหมายนัดไต่สวนมูลฟ้อง.....	84
5.2.3 ให้ค่าทดแทนแก่จำเลยที่ถูกราษฎรฟ้อง เช่น จำเลยที่ถูกอัยการฟ้อง.....	84
บรรณานุกรม.....	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	93
ภาคผนวก ก. หลักพื้นฐานว่าด้วยบทบาทของทนายความขององค์กร สหประชาชาติ (Basic Principles on the Role Of Lawyer).....	94
ภาคผนวก ข. แบบฟอร์มหมายนัดไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์.....	100
ประวัติผู้เขียน.....	103